

KORKUT TUNA BİYOGRAFİSİ İÇİN İLK NOTLAR*

İsmail Coşkun**

Özet: Korkut Tuna, Türk sosyolojisinde, Ziya Gökalp, Sabahattin Bey gibi kurucu isimlerden sonra gelen sosyologlar kuşağının üçüncü halkasında yer almaktadır. Üçüncü kuşak 1930'lu yılların sonları ile 1940 yıllarda doğmuş olan isimlerden oluşuyor. Bu kuşak, Türkiye'nin toplum olarak büyük bir değişim sürecini yaşadığı dönemde ilk gençliklerini yaşamışlar, eğitimlerini almışlardır. Aynı zamanda, Türkiye'nin siyasi hayatında yaşanan büyük kırılmaları arka arkaya yaşamış bir kuşaktır. Korkut Tuna Üniversitenin en iyi ve en kötü dönemlerini yaşamış bir hoca kuşağına mensuptur. Çalışmaları ile kendi kuşağının ve Türk sosyolojisinin genel ilgi ve eğilimleri paylaşmaktadır. İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde geleneksel/birikimi koruyarak, tarihsel yaklaşımla güncel olanın bilgisini üretmenin yolunu açmıştır.

Anahtar Kelimeler: Korkut Tuna, Türk Sosyolojisi, İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Bölümü

Some Introductory Notes on Biography of Korkut Tuna

Abstract: Korkut Tuna is in the third generation after the founder names of Turkish sociology, Ziya Gökalp and Sebahatin Bey. This generation consists the people born in 1930s and 1940s. Their youth witnessed a big change in Turkish society. At the same time some big breakups in political life occurred one after another. He lived the best and worst times of university during his academic career. He shares the common interests and tendencies with his generation. As saving the traditional accumulation, at the Istanbul University Department of Sociology, he open the way of analyzing the current social phenomenon with a historical approach.

Key Words: Korkut Tuna, Turkish Sociology, Istanbul University Department of Sociology

* Bu makalede Korkut Tuna'nın hayatı ve eserleri üzerine ilk notları oluşturma çabası merkeze alınmıştır. Türk sosyolojisindeki yeri ve katkıları bir diğer çalışmanın konusu olacaktır.

** Prof. Dr., İstanbul Üniv. Edebiyat Fak. Sosyoloji Böl.

Korkut Tuna, Türk sosyolojisinde, Ziya Gökalp, Sabahattin Bey gibi kurucu isimlerden sonra gelen kuşakların üçüncü halkasında yer almaktadır. Kurucular kuşağına eklenen o dönemde sosyolojiyi soluyan ve çalışmalarda bulunan Mehmet İzzet, İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu gibi isimler kurucular kuşağından Cumhuriyet dönemine geçişin ara halkası olarak tanımlamak mümkün. Cumhuriyet dönemi sosyologlar kuşağının ilk halkası buradan itibaren oluşmaya başlayacaktır. Hilmi Ziya Ülken (d.1901) ve Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu (d.1902), bu ilk kuşağı oluşturan isimler olarak karşımıza çıkar. Niyazi Berkes (d.1908), Behice Boran (1910) bu ilk kuşağa eklenen isimlerdir.

İlk kuşağın hemen arkasından gelen ikinci kuşakta Nurettin Şazi Kösemihal (d.1909), Cahit Tanyol (d.1914) yer almakta. Mübeccel B. Kıray (d.1923), Şerif Mardin (1927) bu kuşağın daha genç neslini oluştur diyebiliriz. Hamide Topçuoğlu, Amiran Kurtkan, Mehmet Eröz, Nihat Nirun, Doğan Ergun yine bu kuşakla birlikte değerlendirilebilir.

Üçüncü kuşak 1930'lu yılların sonları ile 1940 yıllarda doğmuş olan isimlerden oluşuyor. Erken dönem kuşakları birkaç sembol isim etrafında tanımlamak mümkün iken, bu kuşakta bu söz konusu değildir. Üçüncü kuşakta sosyolog kadrosunun zenginleştiği görülür. Bu kuşakta Baykan Sezer (d.1939), Enis Öksüz, Barlas Tolun, Coşkun San, Ayşe Öncü, Ferhunde Özbay, Esin Küntay (d.), Bahattin Akşit, Rami Ayas, Kurtuluş Kayalı, Kadir Cangızbay, Ümit Meriç, Korkut Tuna başlıca isimler olarak öne çıkmaktadırlar. Bu kuşak Türkiye'nin toplum olarak büyük bir değişim sürecini yaşadığı dönemde ilk gençliklerini, eğitimlerini yaşamışlardır. Aynı zamanda Türkiye'nin siyasi hayatında yaşanan büyük kırılmaları arka arkaya yaşamış bir kuşaktır. Hem Batı'da II. Dünya savaşı sonrasında sosyolojinin yeniden kurumlaşmasını, hem de 1960'larda başlayan yüksek frekanslı tartışmaları ve hem de 1980 sonrasında sosyolojide açılan yeni vadileri görmüş, burada açılan tartışmalara katılmış sosyologlarımızdır. Bu kuşak, dönemleri itibariyle üniversitenin hem en iyi hem de en kötü zamanlarını yaşamışlardır.

Korkut Tuna, Balıkesir, Ayvalık doğumludur. Ayvalık. 20. Yüzyıl başında, Osmanlı İmparatorluğunun Akdenizli ve Balkanlı genlerinin bulunduğu bir ilçemizdir. Bir yanıyla mübadil bir yanıyla muhacir nüfusumuzun yoğun olduğu bir kentimizdir.¹ Korkut Tuna, Ayvalıkta hukukçu Mehmet Zeynel Abidin Bey

¹ Bk. Derginin bu sayısında, Süheyla Akova, Aylin Kocadadağlı ve Elif Yılmaz'ın yazıları.

ile Emel Hanımın oluşturduğu Tuna ailesinin üç erkek çocuğundan üçüncüsü olarak 3 Haziran 1944 yılında Ayvalık'ta dünyaya gelmiştir. Tuna, ilk ve orta eğitimini Edremit'te tamamlamıştır: İstiklal İlkokulu, Edremit Ortaokulu ve Lisesi. Korkut Tuna, 1962 sonbaharında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümüne kaydolmuştur. Tuna, aralıklarla da olsa öğrencilik hayatı süresince hem çalışmış hem de öğrenimine devam etmiştir.² Bu arada, öğrenciliği sırasında, 1967'de, Ayşe Melek Hanım'la evlenir. 1969'da Haziran döneminde, "Platon'a göre Sofistler" adlı lisans, bitirme teziyle Felsefe Bölümünden mezun olmuştur. Mezuniyeti müteakip 1969 sonbaharında askere gitmiş, 15 Ekim 1969- 31 Mart 1971 tarihleri arasında bu görevi ifa etmiştir.

1971 Sonbaharında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Kürsüsü'nde doktora programına kaydolar. Cahit Tanyol nezaretinde yürüttüğü doktora çalışmalarını, "Yurt Dışında Çalışma Olayının Sosyolojik Eleştirisi"³ adlı teziyle tamamlar (29 Eylül 1975). Doktora jürisinde Prof. Dr. Cahit Tanyol, Prof. Dr. Nihat Nirun, Prof. Dr. Nephân Saran, Prof. Dr. Erol Tümertekin, Prof. Dr. Refia Şemin bulunmaktadır. 1976 yılı sonlarında Sosyoloji Kürsüsü'nde asistanlık sınavı açılır. Bilim jürisinde Cahit Tanyol, Vehbi Eralp ve Erol Tümertekin bulunmaktadır. Korkut Tuna, dört aday arasında pekiyi notu alarak başarılı olur ve 1765 sayılı üniversiteler personel yasasının 2. maddesi (c) bendi ve 1750 sayılı yasanın 30. maddesi gereğince 8. derece asistanlık kadrosuna 3 Ocak 1977 tarihinde atanarak Dr. Asistan olarak göreve başlar.

1977-1978 öğretim dönemi ve takip eden yıllar, bizim kuşağın sosyoloji bölümünde ilk yıllarıdır. Edebiyat Fakültesi, okul çevresi, Eminönü-Gülhane-Sultanahmet-Çemberlitaş-Bayezid-Aksaray-Fındıkzade-Topkapı hattı, özellikle Bayezid meydanı, Aksaray ve Süleymaniye semtleri öğrenci hareketliliğinin yoğun olarak yaşandığı bölgelerdi. Bu yıllar, havanın fazlasıyla gerilim yüklendiği, sürekli gruplar arası çatışmanın yaşandığı dönemdi. Biz Korkut Hoca'yı daha ilk yılıımızda, A.8'deki derslerde tanıdık. Esas itibariyle Cahit Tanyol'un derslerini üstlenmişti. Sosyoloji - Felsefe koridorunda olaylı, olaysız günlerde kapılar genellikle kapalı olurdu. Sosyoloji Bölümünde bazı kapılar açıktı: Korkut Hoca bu hadiseli günlerde, herhangi bir hadise anında sosyoloji

² Çeşitli iktisadî kuruluşlarda, muhasebe birimlerinde görev yapmıştır.

³ Doktora çalışması "Yurt Dışına İşçi Gönderme Olayının Sosyolojik Eleştirisi" adıyla, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yayınları arasında, 1981'de yayınlandı.

bölümü öğrencilerine sahip çıkma kaygısıyla hep koridorda, öğrencilerinin yanında oldu.

Korkut Tuna, bu yıllarda, Sosyoloji kürsüsünde Umumi Sosyoloji ve Tecrübî Sosyoloji sertifikalarının ders, seminer ve uygulamalarında görevler üstlenmiştir. 1979 yılında, kendi imkânlarıyla 3 aylığına, 2 Temmuz – 28 Eylül 1979 tarihleri arasında Fransa'ya gider. Bu süre zarfında Poitiers'de, Poitiers Üniversitesi'nde, *Centre d'Etudes Supérieures de Civilisation Médiévales*'in yaz toplantılarına katılır. Ayrıca aynı tarihlerde Tours Üniversitesinde de bulunur. Bir yıl sonra, 1980'de o günkü teamül ve uygulamalar çerçevesinde Sosyoloji kürsüsü asistanı Dr. Korkut Tuna'nın yurt dışı sırası gelmiş bulunmaktadır. Tuna, Kürsünün uygun görüşü, Fakülte yönetiminin kararıyla, 1 Haziran 1980 – 1 Mart 1981 tarihleri arasında Fransa'da görevlendirilmiştir. Bu süre zarfında Fransa'nın Tours şehrinde bulunan *Centre d'Etudes Supérieures de Renaissance*'in yaz toplantılarına katılmış, Toulouse'da *Centre Interdisciplinaire d'Etudes de Urbaines*'de çalışmalarda bulunmuştur. Bu çerçevede, Mirail Üniversitesi'nde şehircilik araştırmaları ile ilgili bölümlerde, *Geographie – Amenagement* araştırma birimi içinde, şehircilik araştırmaları ve tarih bölümünde gerçekleştirilen Ortaçağ ve yakın çağlar şehir hayatı konulu dersleri izlemiştir. Aynı üniversitede coğrafyacı araştırmacıların oluşturduğu *Interdisciplinaire d'Etudes Urbaines* bünyesi içinde çalışmalar gerçekleştirmiştir. Fransa'da bu bir yıl arayla bulunmalar sırasında yürüttüğü çalışmalar, ilerde kent sosyolojisi çalışmalarına yönelecek olan Korkut Tuna'nın bu saha ile ilk ilgilerinin doğduğu dönem de olacaktır.

1982 yılına kadar, kürsüde iki ana sertifika vardı: Umumi ve Tecrübî Sosyoloji. Umumi Sosyolojide, Cahit Tanyol; Tecrübî Sosyoloji'de Baykan Sezer başkanlığı üstlenmişti. Korkut Tuna, 1982 yılına kadar Sosyoloji Kürsüsü'nde, Tecrübî Sosyoloji Sertifikası çerçevesinde görev yaptı. Bu yıllar, Baykan Sezer ile yakın çalışma mesaisi içerisinde olduğu dönemdir. Başlangıçtaki Tecrübî Sosyoloji'deki çalışma beraberliği, 1982 sonrasında, Genel Sosyoloji ve Metodoloji ana bilim dalı içinde sürdü. Bu yakın çalışma, Tuna'nın, profesörlük kadrosunu alarak uygulamalı sosyoloji anabilim dalına geçmesine kadar sürdü. 1980'li yılların başında Korkut Tuna, Türk Sosyologları ve Eserleri, Şehir Sosyolojisi, Türkiye'nin Toplumsal Yapısı, Sosyolojide Metot dersleri ile Toplumsal Yapı ve Tez seminerlerini sürdürmüştür.

1982’de, Yüksek Öğretim Kurumu kurulmuş, üniversiteler yeniden yapılandırılmaya başlanmıştır. Bu arada, eski sistemde olmayan yardımcı doçentlik uygulamasına geçilmiştir. Bu vesile ile uzun süredir Dr. Asistan olarak görev yapan Korkut Tuna, YÖK, öğretim üyeliğine yükseltme ve atanma yönetmeliği ilgili hükümleri uyarınca yardımcı doçentliğe atanmak için 8 Mart 1982’de başvurmuştur. Tuna, 26 Mayıs 1982 tarihli Fakülte Yönetim Kurulu kararı ile yardımcı doçentliğe yükseltilerek, Rektörlüğün 31 Mayıs 1982 tarihli mucibince yardımcı doçentlik kadrosuna atanır. Atanma bilim jürisinde Cahit Tanyol, Nihat Nirun, Baykan Sezer, dil jürisinde ise Berke Vardar, Cahit Tanyol ve Baykan Sezer bulunmaktadır.

1980’li yılların başı Korkut Tuna’nın doktora sonrası yürüttüğü çalışmalarının belirli alanlarda bir yoğunlaşmaya dönüştüğü dönemdir. Bu dönemde bir yandan daha doçentlik çalışmalarının ilk evresinde kent kuramlarına yönelmiş⁴, tarihsel perspektifte şehir konusuyla ilgilenmekte, diğer yanda ise Sosyolojide Metot dersleri ile başlayan ilgileri bir bilgi ve bilim sosyolojisine doğru evrilmektedir. Doktora tezi sonrasında ilk yayınlanan yazısı Şehirle ilgilidir.⁵ Biraz sonra, 1983 ve 1984 tarihlerinde Erzurum’da gerçekleştirilen sempozyumda sunduğu bildiriyle⁶ Tuna, bilgi sosyolojisi sahasına da yönelmektedir. 1983 yılı içinde İller Bankası’nca yürütülen, Çatalca’da yeri değiştirilecek olan “Bayır Mahallesi” ile ilgili olarak “Çatalca Yerleşimi İmar Planı” çalışmalarına katılır. Tuna, bu dönemde fakülte ve üniversitede düzenlenen bilimsel faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde hemen her zaman rol alır. 1984 yılında, İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlke ve İnkılâpları Tarihi Enstitüsü’nün düzenlediği “Ziya Gökalp’in 60. Ölüm Yıldönümü” anma, biraz sonra, 1989’da düzenlenen Sosyoloji Bölümünün kuruluşunun 75. yılı sempozyumu bu türden toplantılardır.

Korkut Tuna, Fakültece görevlendirilmesi üzerine, 1982–1983 öğretim döneminde İTÜ’de Mimarlık Fakültesi öğrencilerine VII yarıyılıda (Güz) 2 kredi okutulan “Toplumbilim” dersini verir. 1983–1984 öğretim döneminde de aynı dersi vermek üzere görevlendirilir. Bölümde, Edebiyat Fakültesi’nde, 1983–

⁴ Doçentlik için ilk başvuruda, “Toplum Açıklama Girişimleri Olarak Şehir Teorileri” çalışmasını sunmuştur.

⁵ Korkut Tuna, “Şehir Sosyolojisi’nin Dünü, Bugünü”, Somut Dergisi, 28.8.1983, sayı: 56/30.

⁶ Korkut Tuna, “Sosyolojik Bilginin Bazı İmkan ve Güçlükleri Üzerine”, Atatürk Üniversitesi Felsefe Bölümü’nün tertiplelediği İnsan Problemi Açısından Felsefe ve Sosyal Bilimler Sempozyumu, Ekim, 1983, Erzurum; aynı üniversitenin Mayıs 1984’te düzenlediği kongreye “Sosyoloji ve İdeoloji” adlı tebliği ile katılır.

1984 öğretim döneminde, ilk yarıyılıda Sosyolojiye Giriş, Sosyal Tabakalaşma ve Sosyal Bilimlerde Metot derslerini sürdürmüş, ikinci yarıyılıda ise Kent Sosyolojisi, Bilgi Sosyolojisi, Saha Araştırma Metot ve Teknikleri dersleri ile Özel Öğretim Yöntemleri derslerini vermiştir. Yine aynı öğretim yılı içinde İstanbul Üniversitesi, Siyasi Bilimler Fakültesi'nde⁷ ilk yarıyıl 3 saat, ikinci yarıyıl 4 saat "Toplumbilim" dersleri vermiştir. Siyasal Bilimlerdeki bu dersi 1984-1985 öğretim döneminde de vermeye devam etmiştir.⁸

Korkut Tuna, Mart 1985 döneminde "Şehirlerin Ortaya Çıkış ve Yaygınlaşmaları Üzerine Sosyolojik Bir Deneme"⁹ teziyle yeniden doçentliğe müracaat eder. Bilim-Sözlü sınavı 16 Ekim 1985'te yapılır. Jüride Prof. Dr. Oğuz Arı, Prof. Dr. Mübeccel B. Kıray, Prof. Dr. Prof. Dr. Mehmet Eröz, Prof. Dr. Amiran Kurtkan, Prof. Dr. Orhan Türdoğan bulunmaktadır. Doçentlik tezi başarılı bulunur. O dönemdeki uygulamalar gereği teklif edilen deneme ders listesi ise şöyledir:

- 1) Bir Toplum Düzeni Olarak Feodalizm¹⁰
- 2) Anadolu Uygarlıklarının Temel Niteliği
- 3) Yurdumuzda Köy Araştırmaları İçin Teklif Edilen Araştırma Planları¹¹
- 4) Ziya Gökalp'te ve Tekinalp'te Tarihi ve Toplumsal Gelişmemiz¹²
- 5) Batı-Dışı Toplumlara Değerlendirme Biçimi Olarak Az-Gelişmişlik.

Deneme dersi, "Ziya Gökalp'te Milli Sosyoloji Anlayışı"¹³ başlığıyla, 15 Kasım 1985'te verilir. Kolokyum ise, 28 Kasım 1985'te gerçekleşir. Kolokyum jürisinde Prof. Dr. Oğuz Arı, Prof. Dr. Mehmet Eröz, Prof. Dr. Amiran Kurtkan, Prof. Dr. Orhan Türdoğan ve Prof. Dr. Özer Ozankaya bulunmaktadır. Kolokyumda başarılı bulunan Korkut Tuna doçentlik unvanını alır. Bir süre sonra, 19 Haziran 1986'da Genel Sosyoloji ve Metodoloji anabilim dalında açık

⁷ Bugünkü, İ.Ü. Siyasal Bilimler Fakültesi.

⁸ Bu derslerde Korkut Tuna kişisel notlarının dışında, ders kitabı olarak Baykan Sezer'in o dönemde basılmış olan Sosyolojinin Ana Başlıkları isimli kitabını okutmuştur.

⁹ Aynı adla, 1987'de Edebiyat Fakültesi yayınları arasında basılır.

¹⁰ Bu teklif daha sonra feodalizmle ilgili makale olarak sosyoloji dergisinde yayına dönüşecektir.

¹¹ Teklif edilen bu konu yayına dönüştürülmek üzere notlandırılmış olarak bulunmaktadır.

¹² Daha sonra "Ziya Gökalp'in Milli Sosyoloji Anlayışı".

¹³ "Ziya Gökalp'in Milli Sosyoloji Anlayışı", İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Metodoloji ve Sosyoloji Araştırmaları Merkezi Sosyoloji Konferansları Dergisi, 21. Kitap, 1986.

bulunan 2. derece doçentlik kadrosuna atanır. Atanma jürisinde Prof. Dr. Hasan Ali Koçer, Prof. Dr. Nephhan Saran, Prof. Dr. Beğlan Toğrol bulunmaktadır.

Korkut Tuna bu tarihten itibaren doktora sonrasında yöneldiği iki alana yoğunlaşmasını sürdürür. Bir yandan kent ve saha, diğer yandan ise bilgi sosyolojisi odaklı çalışmalarına yoğunlaşır. Kent çalışmaları, erken dönem kuramsal, tarihsel izleğini korurken, saha ve uygulamalı araştırmalara yönelme eğilimi de kazanır. 16 – 19 Kasım 1987 tarihlerinde Şanlıurfa’da düzenlenen Şanlıurfa ve Güneydoğu Anadolu Projesi Sempozyumu katılır.¹⁴ 1988 Eylülünde, GAP sahasında, 12 kişilik bir öğrenci grubu ile araştırma gezisi düzenler.

1988 yazında, 20 Haziran – 10 Temmuz 1988 tarihleri arasında, Bologna’da, VII. Uluslararası Köy Sosyolojisi Kongresi’ne katılır. 1990’ların başında ise bilgi sosyolojisi çalışmalarına ağırlık verdiği gözlenmektedir. 1 Temmuz – 31 Aralık 1990 tarihleri arasında CNRS’de, IRESCO’da bilgi sosyolojisi çalışmalarını sürdürür. Bu arada, bölümde, 1988-1989 ders yılında Fakülte, “Batı Kaynaklarında Doğu Toplum Kuramları” dersini vermek üzere görevlendirilir.

11 Ekim 1990’da Korkut Tuna, Edebiyat Fakültesi dekan yardımcılığı görevine atanır. Bu tarihten itibaren Korkut Tuna sürekli diyebileceğimiz ölçüde çeşitli kademelerde idarecilik yapmaya başladığı görülür. Bu biraz da Dr. Asistanlık döneminden itibaren, önce Fakülte ölçeğinde, daha sonra olgunluk döneminde üniversite ölçeğinde idari kademelerden yahut meslektaşlardan gelen yardım ve vazife alma yönündeki taleplere hep olumlu bakmış olmasıyla alakalıdır. Bu anlamda Tuna, eli sürekli taşın altında olmuş bir öğretim üyesi olmuştur.

5 Haziran 1992’de Uygulamalı Sosyoloji anabilim dalında açık bulunan profesörlük kadrosuna atanır. Atanma jürisinde Prof. Dr. Baykan Sezer, Prof. Dr. Taylan Akkayan, Prof. Dr. Esin Küntay, Prof. Dr. Zeki Erdoğan, Prof. Dr. Önal Sayın bulunmaktadır. 8 Temmuz 1992’de de Uygulamalı Sosyoloji ana bilim dalı başkanlığına atanır. 15 Ekim 1994’de dekan yardımcılığından ayrılan Tuna, kısa bir süre sonra 11 Kasım 1994’de Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü’ne II. Müdür olarak atanır. Tuna, 27 Şubat 1996’dan itibaren Sosyoloji Bölüm Başkanlığı’na atanır.

¹⁴ “Güney-Doğu Anadolu Projesi ve Şanlıurfa’ya Düşen Rol Üzerine Birkaç Not”, Tarihi ve Kültürel Boyutları İçerisinde Şanlıurfa ve Güneydoğu Anadolu Projesi Sempozyumu, İstanbul, 1988.

Sovyetler Birliği dağılma sürecine girmiştir. Bir süre sonra eski Sovyet Cumhuriyetleri bağımsızlaşma, birlikten ayrılmaya başlamışlardır. Türkiye, bir anda önünde açılan Orta Asya coğrafyası ile karşılaşmaktadır. Korkut Tuna, Türkiyat Enstitüsünde birlikte çalıştığı Prof. Dr. Mertol Tulum ile birlikte, 1995 ve 1996 sonbaharında Orta Asya'ya ilişkin bir projeyi başlatırlar. İstanbul Üniversitesi Araştırma Fonunca desteklenen “Türk Dünyasında Toplumsal Yapı Araştırmaları, I. Ön Çalışma Projesi” kapsamında 18 Eylül – 16 Ekim 1995 tarihlerinde Kırgızistan ve Kazakistan’da, 18 Eylül – 16 Ekim 1995 tarihlerinde ise Türkmenistan-Özbekistan’da çalışmalarda bulunurlar. Bu proje Tuna’nın sonraki dönemde Orta Asya Türk cumhuriyetlerine yönelik ilgisinin de başlangıcını oluşturur.

1990’lı yıllar Korkut Tuna’nın doktora sonrası ilgilerinin üç ana alana odaklandığı, bu alanda ilk ürünlerin çıktığı dönem olmuştur. Bir anlamda eski usul Profesörlük takdim tezi olarak değerlendirilecek olan Bilgi sosyolojisi çalışması, *Batılı Bilginin Eleştirisi Üzerine* 1993¹⁵’te yayınlanır. Bu tarihten sonra Tuna bilgi sosyolojisi çalışmaları makaleler, bu konuda düzenlenen sempozyumlarla hep canlılığının sürdürdü. Şehir’e ilişkin çalışmaları üç ana evre göstermektedir. İlk evrede şehir kuramları ile, daha sonra tarihsel olarak şehirlerin ortaya çıkışı ve tarihsel bir açıklama denemesi ile, en sonunda da uygulamaya dönük çalışmalarla.¹⁶ 1990’lı yıllardan itibaren ise Orta Asya ilgisi ise sürekliliğini koruyan bir ilgi olmuştur.

Türk siyasi tarihinde yaşanan siyasi kırılmalar her defasında üniversiteyi de etkisi altına alır. 1909, 1919, 1933, 1947/48, 1960, 1971 ve 1980 sonrasında yaşan üniversite tasfiyeleri bu kırılma dönemlerindeki siyasi iklimle doğrudan alakalıdır. 1990’lı yılların sonu, Türkiye’nin geçmişte yaşadığı kırılmaların bir kez daha yaşandığı dönemdir. İstanbul Üniversitesi de bu kırılma ikliminden etkilenir. 2000 baharında Korkut Tuna’nın bilgi sosyolojisi çalışmasının, *Batılı Bilginin Eleştirisi*’nin yeni basımı söz konusudur. Daha önce Edebiyat Fakültesince basılan eser, Türkiye Diyanet vakfınca yeniden basılır. 2000 yazında TDV hakkında basında yer alan haberlerde¹⁷ “Batılı Bilginin Eleştirisi Üzerine” eseri ile ilgili değerlendirmeler de yer alır. Bir süre sonra da kitapla ilgili olarak Korkut Tuna ile ilgili soruşturma başlatılır.

¹⁵ Korkut Tuna, *Batılı Bilginin Eleştirisi Üzerine*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1993.

¹⁶ Bk. Derginin bu sayısında Suat Parin’in yazısı

¹⁷ 7 Ağustos 2000, Cumhuriyet ve Hürriyet, 16 Ağustos 2000, Türkiye, Yenibinyıl gazeteleri.

Kurulan soruşturma komisyonu "...suçun karşılığının yönetim görevinden ayırma cezası olduğu, ancak bir alt cezanın uygulanması önerisini..." Edebiyat Fakültesi dekanlığına sunar. Ancak Fakülte disiplin kurulu, 26 Eylül 2000 tarihli kararıyla komisyonun bu önerisini reddederek, Yüksek Öğretim Kurumları Yönetici öğretim elemanı ve memurları disiplin yönetmeliğinin 7/c maddesi uyarınca "yönetim görevinden ayırma cezası ile cezalandırılması"nın uygun olduğu kararını verir. Bunun üzerine Korkut Tuna, Sosyoloji Bölüm, Uygulamalı Sosyoloji Ana Bilim Dalı ve Sosyoloji Araştırma Merkezi başkanlıkları görevinden ayrılır. Bu arada, basında yer alan haberler üzerine Ankara Cumhuriyet savcılığı'nın talebi üzerine İstanbul Cumhuriyet Savcılığı Basın bürosunca 14.12.2000 tarihinde Korkut Tuna'nın ifadesine başvurur. Eserle ilgili açılan dava 16 Ocak 2001 tarihli ve 2001/64 sayılı dosyaya göre "takipsizlik kararı" ile sonuçlanır.

Döneminin Üniversite yönetiminin bu görevden ayırma tasarrufu Korkut Tuna tarafından idare mahkemesine taşınarak, söz konusu "yönetim görevinden" ayırma cezasının iptali istenir. Bir süre sonra, İstanbul İdare Mahkemesinin 2000/1356 esas ve 28.2.2001 günü kararı ile "dava konusu işlemin yürütülmesinin teminat alınmaksızın dava sonuna kadar durdurulması"na karar verir. Daha sonra da, İstanbul 2. İdare Mahkemesi,"16.10.2001 gün E.No:2000/1356 K.2001/1190 sayılı kararı" ile dava konusu işlemin iptaline karar verir. Daha sonraki hukuki süreç, idarenin temyiz ve tashih-i karar taleplerinin reddi ile sonuçlanarak devam eder. Hukuki sürecin seyrine bağlı olarak Korkut Tuna, Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'nın, 2 Ağustos 2001 tarih ve 3193 sayılı yazısı ile yönetim görevlerine iade olunur¹⁸.

2000 sonrası dönem Prof. Dr. Korkut Tuna için hareketli bir dönem olacaktır. Bu dönemde Yüksek Lisans ve doktora tez çalışmaları yoğunluk kazanmıştır. Lisans düzeyinde ders yükü görece azalmakla birlikte, makale ve tebliğleri ile canlı bir üretim dönemine girmiştir. Yerleşik ilgi alanlarını oluşturan kent, bilgi sosyolojisi, Orta Asya konulu toplantılara düzenleyici, katılımcı olarak, çoğu kez de konuşma ve bildirileri ile katılımı söz olacaktır. Assos, Kentim İstanbul

¹⁸ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Sayı: 3193 2 Ağustos 2001 tarihli Prof. Dr. Korkut Tuna'ya hitaben kişiye özel ibareli yazısı: "İstanbul 2. İdare Mahkemesinin 28.2.2001 günlü, 2000/1356 esas "Dava konusu işlemin yürütülmesinin teminat altına alınmaksızın dava sonuna kadar durdurulmasına" dair kararı ile Üniversitemiz rektörlüğünün 28.2.2001 tarihli 18997/33504 sayılı yazısına istinaden (mahkeme neticelendiğinde Üniversitemizin hakları saklı kalmak kaydıyla) Sosyoloji Bölüm Başkanlığı, Uygulamalı Sosyoloji Anabilim Dalı Başkanlığı ve Sosyoloji Araştırma Merkezi Müdürlüğü görevlerine iade edilmeniz uygun görülmüştür."

ve Türk Dünyası sosyologları toplantıları bunların başlıcalarıdır. Bu yöndeki bilimsel faaliyetlerine, idarecilik görevlerini de eklemek gerekiyor. Bölüm, ana bilim dalı ve sosyoloji araştırma merkezi başkanlıklarını sürdürmekte olan Tuna, 2005'ten itibaren Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'nı da üstlenecektir. Daha ziyade bilimsel faaliyet merkeze almak, çalışmalarını, düşündüğü araştırmaları gerçekleştirmek isteyen Tuna, 2005 baharında Fakülte mensuplarının yoğun ilgisi, talebi ve bu yöndeki ısrarları ile dekanlık görevine aday olur. 8 Mart 2005 Salı 13.30'da Fakülte Kurul Odasında yapılan dekan adayları belirleme eğilim yoklamasında Korkut Tuna, 109 oy alarak dekanlığa birinci aday olarak tespit edilir¹⁹. 14 Nisan 2005'te Edebiyat Fakültesi dekanlığa atanır. İkinci kez atanması ise, 19 Haziran 2008'de gerçekleşir. İdarecilik fakülte ve üniversiteye ilişkin çeşitli komisyon çalışmaları, örneğin çeşitli yönetmelik çalışmaları bu dönemde yoğun olarak zamanını alacaktır.

İdareciliğin, komisyon çalışmalarının, Kamu kurum ve kuruluşlarından gelen çeşitli görüş ve değerlendirme taleplerinin yoğunluğuna rağmen Korkut Tuna meslek hayatının bu son döneminde bilimsel ilgi ve çalışmalarını bir kenara bırakmamıştır. Bu döneme kadar oluşturduğu mevcut ilgi ve araştırma alanları ile alakasını korurken yeni konulara da el attığı görülecektir. Küreselleşme ve toplum olarak Türkiye üzerindeki etkisine ilişkin yazıları, bu konuya ilişkin yönettiği tezler bu çerçevede gündemine giren yeni konulardır. Gündemine yeniden giren bir başka konu ise Türk Sosyoloji tarihidir. Öğretim üyeliğinin erken evresinde Türk sosyoloji derslerini vermiş olan Tuna, doçentlik deneme dersi olarak verdiği "Ziya Gökalp'te Milli Sosyoloji Anlayışı" çalışma ile Türk sosyolojisi tarihi ile bağlantısını koruduğu gibi, çeşitli toplantılarda Türk sosyolojisinin yönelimleri üzerine görüşlerini geliştirmiştir. Bunlardan ilki Sosyoloji Bölümünün kuruluşunun 75. yılı toplantısında sunduğu tebliğdir. 2000 sonrası dönemde bu yöndeki ilgileri yeniden canlanacaktır. İstanbul'da toplanan Fransızca Konuşan Sosyologlar Toplantısında²⁰ sunduğu uzun tebliği bu dönem ilgilerinin sonucudur. Hayli kapsamlı olan bu çalışma ile ilk kez Türk sosyoloji tarihinin 1928 öncesi kaynakları ele alınmıştır.

Korkut Tuna İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Bölümünün tarihinde üçüncü kuşağı oluşturmaktadır. Üniversitenin en iyi ve en kötü dönemlerini yaşamış bir

¹⁹ Eğilim yoklamasına katılan adaylardan biri 61, bir diğeri 2 oy almış, 6 oy da boş çıkmıştır.

²⁰ Georges Gurvitch tarafından kuruluşu yapılan bu dernek ve düzenli toplantıları için bk. Suvat Parin, "Durkheim Sosyolojisi'nde Türkiye'den Hukukçu Bir İsim: Hüseyin Nail Kubalı ve Sosyoloji Dersleri", *Sosyoloji Dergisi*, 3. Dizi, 21. Sayı, 2010.

hoca kuşağına mensuptur. Çalışmaları ile kendi kuşağının ve Türk sosyolojisinin genel ilgi ve eğilimleri paylaşmaktadır. Bir geleneğin sürdürülmesinde, yeniden üretilmesinde hep kurumsal olanı merkeze alarak sorumluluk üstlenmiş, bölümünü, fakültesini, Türk toplumunu gözeten bir mesleki çaba içerisinde olmuştur. Kendi kuşağında en uzun süreli olarak bölüm başkanlığı görevini sürdürmüştür. İdareciliği ile bölümü ve fakültesini taşırken çalışmaları ile, öneri ve teşvikleri ile İstanbul Üniversitesi sosyoloji bölümünün günümüz sorunları ile daha doğrudan bağ kurmasında öncülük üstlenmiştir. Bu anlamda Tarihsel açıklama geleneğini koruyarak, güncel toplum sorunları ile ilgili bilgi üretmenin önünü açmıştır.

